



foto: Michał Braszczyski

Rozporządzenie nr 305/2011

– procedury uproszczone, jednostki ds. oceny technicznej, jednostki notyfikowane

W niniejszym artykule omówiono wybrane zagadnienia regulacji prawnych Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z dnia 9 marca 2011 r., ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylające dyrektywę Rady 89/106/EWG.

Procedury uproszczone

Procedury uproszczone zostały opisane w rozdziale VI rozporządzenia nr 305/2011, odpowiednio w artykułach od 36 do 38. Celem opracowania procedur uproszczonych jest zmniejszenie obciążeń finansowych przedsiębiorstw, zwłaszcza małych i średnich oraz mikroprzedsiębiorstw. Stosując procedury uproszczone, należy pamiętać, że dotyczą one tylko producentów wprowadzających wyroby budowlane do obrotu. Producenci, którzy decydują się na wykorzystanie w ramach swojej działalności procedur uproszczonych, powinni wykazać, że spełniają warunki określone w rozporządzeniu, co oznacza, że np. w stosownych przypadkach posiadają opracowaną specjalną dokumentację techniczną, a w każdym przypadku należy wykazać, że wyroby wprowadzane do obrotu spełniają wymagania z uwagi na bezpieczeństwo oraz przewidziane zastosowanie. Procedury uproszczone określone w rozporządzeniu umożliwiają producentom:

- zmniejszenie liczby badań (deklarowanie określonego poziomu lub klasy właściwości użytkowych bez badań lub bez dalszych badań, możli-

wość korzystania z wyników badań uzyskanych przez stronę trzecią)

- uproszczenie procedur oceny właściwości użytkowych wyrobów i sporządzania deklaracji właściwości użytkowych
- skorzystanie z uproszczonych procedur dla wyrobów zaprojektowanych i wyprodukowanych jednostkowo lub w nieseryjnym procesie produkcyjnym.

Przedstawione sytuacje zostaną opisane szczegółowo poniżej. Niemniej z obserwacji autorki wynika, że wykorzystanie w praktyce procedur uproszczonych jest skomplikowane ze względu na brak szczegółowych rozwiązań dla poszczególnych procedur. Duża ilość pytań i niewiadomych powoduje że, przynajmniej na dzień dzisiejszy, coś, co miało być uproszczeniem, może skomplikować bardziej procedurę wprowadzania wyrobu budowlanego do obrotu w porównaniu ze standardowym trybem postępowania.

Stosowanie odpowiedniej dokumentacji technicznej – procedury uproszczone w badaniach typu wyrobu (art. 36)

Przy określaniu typu wyrobu producent może zastąpić badania lub obliczenia typu wyrobu budowlanego odpowiednią dokumentacją techniczną w następujących przypadkach:

- jeżeli w zharmonizowanej specyfikacji technicznej lub w decyzji Komisji w odniesieniu do jednej lub kilku zasadniczych charakterystyk określony jest poziom lub klasa właściwości

użytkowych wyrobu, które można uznać bez wykonywania badań lub obliczeń lub bez dalszych badań lub obliczeń

Skorzystanie z tej procedury uproszczonej jest możliwe, zgodnie z artykułem 60 rozporządzenia nr 305, po wydaniu aktu delegowanego przez komisję, w którym zostaną określone warunki, na podstawie których będzie można uznać, że wyrób budowlany uznaje się za posiadający pewien poziom lub klasę właściwości użytkowych bez przeprowadzania badań lub bez dalszych badań. Inną drogą będzie możliwość skorzystania z zapisów w zharmonizowanej specyfikacji technicznej.

b) jeżeli wyrób budowlany jest objęty normą zharmonizowaną i należy do tego samego typu wyrobu, co inny wyrób budowlany, produkowany przez innego producenta i już zbadany zgodnie z odpowiednią normą zharmonizowaną, to producent może wykorzystać wyniki badań uzyskane przez innego producenta po otrzymaniu jego zgody. W tym przypadku należy zaznaczyć, że za badania (ich dokładność, wiarygodność) odpowiedzialny jest producent je wykonujący (jest to tzw. *współwłasność wyników badań typu*, a nie współwłasność badań)

Skorzystanie z tej procedury uproszczonej jest proste pod warunkiem wykazania, że wyrób budowlany należy do tego samego typu wyrobu (definicja typu wyrobu zamieszczona w rozporządzeniu: typ wyrobu oznacza zestaw reprezentatywnych poziomów lub klas właściwości użytkowych w odniesieniu do zasadniczych charakterystyk wyrobu budowlanego wyprodukowanego przy zastosowaniu danej kombinacji surowców lub innych składników w określonym procesie produkcyjnym), który produkuje inny producent oraz uzyskanie zgody na postępowanie się wynikami badań.

c) jeżeli wyrób budowlany objęty zharmonizowaną specyfikacją techniczną jest systemem składającym się z części składowych, które producent montuje ściśle wg instrukcji udzielonych przez dostawcę takiego systemu lub jego części składowej, a dostawca systemu lub jego części zbadał wyrób w odniesieniu do jednej lub kilku zasadniczych charakterystyk zgodnie z odpowiednią zharmonizowaną specyfikacją techniczną. Tak

jak poprzednio, warunkiem skorzystania z tej procedury jest wyrażenie zgody przez systemodawcę lub dostawcę części systemu na wykorzystanie wyników badań przez producenta montującego system (jest to tzw. kaskadowe badanie typu)

Warunkiem koniecznym do wykorzystania wyżej opisanych procedur uproszczonych jest posiadanie odpowiedniej dokumentacji technicznej, przy czym w rozporządzeniu nie określono, co oznacza „odpowiednia dokumentacja techniczna”. Według autorki taka dokumentacja powinna składać się np. z dokumentacji obliczeniowej, dokumentacji projektowej, sprawozdania z badania wykonanego przez innego producenta i pisemnej zgody na wykorzystanie wyników badań, dowodów na podstawie których można potwierdzić, że wyrób budowlany należy do tego samego typu, który produkuje inny producent. Trzeba pamiętać, że jeżeli wyrób budowlany należy do rodziny wyrobów, w odniesieniu do których ma zastosowanie system oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych **1 lub 1+**, to w tym przypadku weryfikację odpowiedniej dokumentacji technicznej wykonuje notyfikowana jednostka certyfikująca wyrób.

Stosowanie procedur uproszczonych przez mikroprzedsiębiorstwa (art. 37)

Jednym z celów rozporządzenia było zmniejszenie obciążenia finansowego w odniesieniu do mikroprzedsiębiorstw. Jeden rozdział rozporządzenia jest dedykowany tylko mikroprzedsiębiorcom i dotyczy procedur uproszczonych.

Jeżeli wyrób jest objęty normą zharmonizowaną i podlega systemowi oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych **3 lub 4**, to mikroprzedsiębiorstwa:

- mogą przy określaniu typu wyrobu zastosować metody badań różniące się od metod badań określonych w normie zharmonizowanej
- mogą dla wyrobów, dla których norma zharmonizowana wskazuje 3, zastosować przepisy systemu 4, co oznacza, że badania typu nie muszą być wykonywane przez laboratorium notyfikowane (schemat 1).

Producent stosując te uproszczone procedury musi wykazać:

Schemat 1



3. Dla każdej zasadniczej charakterystyki wymienionej w kolumnie I kolumna 3 zawiera:

a) datowane odniesienie do odpowiedniej normy zharmonizowanej oraz w stosownych wypadkach numer referencyjny zastosowanej specjalnej lub odpowiedniej dokumentacji technicznej;

lub

b) datowane odniesienie do odpowiedniego europejskiego dokumentu oceny, w przypadku gdy jest on dostępny oraz numer referencyjny zastosowanej europejskiej oceny technicznej.

Zasadnicze charakterystyki (zob. uwaga 1)	Właściwości użytkowe (zob. uwaga 2)	Zharmonizowana specyfikacja techniczna (zob. uwaga 3)

W przypadku gdy na podstawie art. 37 lub 38 zastosowana została specjalna dokumentacja techniczna, wymagania, z którymi wyrób jest zgodny:

.....

.....

Wzór deklaracji właściwości użytkowych

– zgodność wyrobu z wymaganiami określonymi w normie zharmonizowanej za pomocą **specjalnej dokumentacji technicznej** (definicja „specjalna dokumentacja techniczna” oznacza dokumentację wykazującą, że metody stosowane w ramach mającego zastosowanie systemu

Tabela 1. Wykaz jednostek JOT opublikowany na stronie NANDO

Body type	Name	Country
• TAB	BM TRADA CERTIFICATION LIMITED	United Kingdom
• TAB	BRE Global Limited incorporating BRE Testing	United Kingdom
• TAB	BRITISH BOARD OF AGREEMENT (BBA)	United Kingdom
• TAB	CENTRUM STAVEBNIHO INZENYRSTVI A.S.	Czech Republic
• TAB	CSTB CENTRE SCIENTIFIQUE ET TECHNIQUE DU BATIMENT	France
• TAB	DEUTSCHES INSTITUT FÜR BAUTECHNIK	Germany
• TAB	ETA-DANMARK A/S	Denmark
• TAB	FM Approvals Ltd	United Kingdom
• TAB	IFC Certification Limited	United Kingdom
• TAB	INSTITUT DE TECNOLOGIA DE LA CONSTRUCCIO DE CATALUNYA	Spain
• TAB	INSTITUTO DE CIENCIAS DE LA CONSTRUCCION EDUARDO TORROJA	Spain
• TAB	Institut IGH dioničko društvo za istraživanje i razvoj u graditeljstvu TD	Croatia
• TAB	Instytut Techniki Budowlanej	Poland
• TAB	National Standards Authority of Ireland	Ireland
• TAB	SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut AB	Sweden
• TAB	Service d'études sur les routes, les transports et leurs aménagements	France
• TAB	Statybos produkcijos sertifikavimo centras – SPSC	Lithuania
• TAB	TECHNICKÝ A ZKUSEBNÍ ÚSTAV STAVEBNÍ PRAHA S.P.	Czech Republic
• TAB	TECNALIA RESEARCH@ INNOVATION	Spain
• TAB	Technický a skúšobný ústav stavebný n.o.	Slovakia
• TAB	UK CARES	United Kingdom
• TAB	UL INTERNATIONAL (UK) LTD	United Kingdom
• TAB	UNION BELGE POUR L'AGREMENT TECHNIQUE DANS LA CONSTRUCTION (UBAtc) asbl – BELGISCHE UNIE VOOR DE TECHNISCHE GOEDKEURJNG IN DE BOUW (BUTgb) vzw	Belgium
• TAB	VTT Expert Services Oy	Finland
• TAB	Warrington Certification Limited	United Kingdom
• TAB	ZAG LJUBLJANA	Slovenia
• TAB	ÉMI Építészügyi Minőségellenőrző Innovációs Nonprofit Kft.	Hungary
• TAB	Österreichisches Institut für Bautechnik	Austria

oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych zostały zastąpione innymi metodami, o ile rezultaty osiągnięte z użyciem tych innych metod są równoważne z rezultatami osiąganymi z użyciem metod badawczych określonych w stosownej normie zharmonizowanej)

– równoważność zastosowanych procedur z procedurami ustalonymi w normie zharmonizowanej

– że może być uznany za mikroprzedsiębiorstwo.

Inne procedury uproszczone – procedury uproszczone w produkcji jednostkowej lub na zamówienie w nieseryjnym procesie produkcyjnym (art. 38)

Jeżeli wyrób budowlany objęty normą zharmonizowaną produkowany jest jednostkowo lub na specjalne zlecenie w nieseryjnym procesie produkcyjnym i wbudowywany jest w konkretnym obiekcie budowlanym, to producent może zastąpić część systemu oceny właściwości użytkowych, określonego w normie, **specjalną dokumentacją techniczną** pod warunkiem wykazania:

– zgodności wyrobu z mającymi zastosowanie wymaganiami

– równoważności zastosowanych procedur z procedurami określonymi w normie.

Jednocześnie w przypadku, gdy wyrób jest objęty systemem oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych **1 lub 1+**, weryfikacji odpowiedniej dokumentacji technicznej dokonuje notyfikowana jednostka certyfikująca wyrób.

Procedury uproszczone – podsumowanie

Idea procedur uproszczonych zdefiniowana w rozporządzeniu nr 305 wydaje się być słuszną. Wymaga ona od producentów nowego podejścia i jednocześnie w niektórych przypadkach jeszcze głębszej analizy w odniesieniu do produkowanego wyrobu. W pewnych przypadkach procedury uproszczone wymagają opracowania odpowiedniej dokumentacji technicznej (autorka wcześniej odniosła się do zawartości tej dokumentacji), w innych sporządzenia specjalnej dokumentacji technicznej, przy czym i tutaj też rozporządzenie nie precyzuje, co ma zawierać i za pomocą jakich narzędzi producent ma wykazać, że zastosowane procedury są równoważne z procedurami określonymi w normie – być może wystarczająca będzie odpowiednio przeprowadzona walidacja procesu? We wzorze deklaracji właściwości użytkowych (załącznik III do rozporządzenia) wskazano w podpunkcie 3 punktu 9 miejsce na odniesienie się do specjalnej dokumentacji technicznej.

Mikroprzedsiębiorcy otrzymali możliwość obniżenia kosztów poprzez brak konieczności wykonywania badań wstępnych typu w laboratorium notyfikowanym dla wyrobów w systemie 3. Natomiast pojawia się bardzo wiele pytań. Jak udowodnić zgodność wyrobu z wymaganiami na podstawie specjalnej dokumentacji? Czy poddać jednostkę trzeciej ocenę takiej dokumentacji? Jak wypełnić deklarację właściwości użytkowych podczas stosowania procedur uproszczonych? Itd.

Wiele odpowiedzi powinny przynieść szczegółowe wyjaśnienia w zakresie stosowania procedur uproszczonych ze strony Komisji Europejskiej.

Jednostki ds. oceny technicznej

– rozdział V rozporządzenia nr 305

- Są powołane do wydawania europejskich ocen technicznych (EOT - „europejska ocena techniczna” oznacza udokumentowaną ocenę właściwości użytkowych wyrobu budowlanego w odniesieniu do jego zasadniczych charakterystyk zgodnie z odnośnym europejskim dokumentem oceny) i opracowania europejskich dokumentów oceny, będących podstawą wydania EOT.
- Są powoływane przez państwo członkowskie, przy czym państwa członkowskie mogą wyznaczyć na swoim terytorium jedną lub kilka JOT dla jednej lub więcej dziedzin wyrobów. Wykaz JOT jest przekazywany Komisji Europejskiej, która następnie go publikuje
- Opracowują na wniosek producenta EOT dla różnych grup wyrobów zgodnie z zakresem JOT.
- Są monitorowane i oceniane przez dane państwo członkowskie, na którego terytorium dany JOT działa (państwa członkowskie muszą posiadać odpowiednie procedury, dotyczące wyznaczania, oceny i monitorowania jednostek ds. oceny technicznej, z kolei wymagania te wynikają bezpośrednio z rozporządzenia nr 305 - tabela 2 załącznika IV).

Jednostki JOT są wyznaczone do działania w zakresie różnych grup wyrobów, określonych w tabeli 1 załącznika IV rozporządzenia nr 305/2011.

Koordinację działań jednostek ds. oceny technicznej zapewnia **organizacja do spraw oceny technicznej**, zwana organizacją JOT (powołana zamiast istniejącej Europejskiej Organizacji Aprobatach Technicznych EOTA). Organizacja JOT jest finansowana z budżetu Unii.

Wykaz jednostek JOT (skrót angielski **TAB** – Technical Assessment Body) jest opublikowany na stronie NANDO w zakładce: Legislation/ Regulation (EU) No 305/2011 – Construction products

Obecnie w bazie jest umieszczonych 28 jednostek JOT (tabela 1).

Polska dysponuje jedną jednostką, którą jest Instytut Techniki Budowlanej.

Każdy producent wyrobu budowlanego, jeżeli zaistnieje taka konieczność, może zwrócić się do określonego JOT z pytaniem odnośnie możliwości opracowania EOT. Najczęściej pojawiającym się pytaniem w tym obszarze jest to, kiedy należy ubiegać się o EOT. W rozporządzeniu nr 305 wskazano trzy sytuacje:

- wyrób nie jest objęty zakresem żadnej istniejącej normy zharmonizowanej
- w odniesieniu do co najmniej jednej zasadniczej charakterystyki wyrobu metoda oceny przewidziana w normie zharmonizowanej nie jest właściwa
- norma zharmonizowana nie przewiduje żadnej metody oceny w odniesieniu do co najmniej jednej zasadniczej charakterystyki wyrobu.

Typowym przykładem takiej sytuacji są studzienki kanalizacyjne. Norma EN 1917 dotycząca betonowych studzienek kanalizacyjnych obejmuje studzienki o średnicy nominalnej do DN 1250. Producent, chcąc oznakować CE studzienki o większych wymiarach, może wystąpić o europejską ocenę techniczną (EOT) do JOT, która rozpoczyna procedurę uzyskania europejskiego dokumentu oceny (EDO).

Organy notyfikujące i jednostki notyfikowane

– rozdział VII rozporządzenia nr 305

Notyfikacja to zgłoszenie Komisji i pozostałym państwom członkowskim jednostek upoważnionych przez dane państwo do wykonywania zadań strony trzeciej w procesie oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych. W każdym państwie członkowskim jest wyznaczony organ notyfikujący, który odpowiada za opracowanie i stosowanie procedur, niezbędnych do oceny i notyfikacji jednostek oceniających zgodność oraz monitorowania jednostek już notyfikowanych.

Jednostka notyfikowana jest stroną trzecią, niezależną od organizacji ani wyrobu budowlanego, które ocenia. Ta niezależność jednostki notyfikowanej jest wielokrotnie podkreślana w rozporządzeniu.

Poza niezależnością jednostki, ważne zasady, które muszą być przestrzegane, to: poufność, obiektywizm, bezstronność, niezależność finansowania jednostki od liczby wykonanych ocen ani wyników ocen. Wymagania w odniesieniu do jednostki notyfikowanej są bardzo rygorystyczne, tak w zakresie kompetencji, wiedzy i doświadczenia personelu, odpowiednich do wykonywanych zadań w określonych systemach oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych, jak i procedur, według których przeprowadzana jest ocena, oraz procedur zarządzania. Poza tym jednostka notyfikowana powinna mieć ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej. Każda jednostka notyfikowana otrzymuje jeden numer identyfikacyjny. Komisja publikuje i aktualizuje wykaz jednostek notyfikowanych z ich numerami identyfikacyjnymi oraz informacją dotyczącą rodzaju działalności będącej przedmiotem notyfikacji.

Obecnie w Europie w bazie Nando jest już umieszczonych ponad 500 jednostek notyfikowanych do CPR. W tabeli 2 przedstawiono listę jednostek polskich posiadających na dzień dzisiejszy notyfikację do CPR.

dr inż. Grażyna Bundyra-Oracz
Instytut Materiałów Budowlanych
i Technologii Betonu

Tabela 2. Lista jednostek polskich posiadających notyfikację do CPR

• NB 1433	URZĄD DOZORU TECHNICZNEGO	Poland
• NB 1434	POLSKIE CENTRUM BADAN I CERTYFIKACJI S.A.	Poland
• NB 1436	ZAKŁADY BADAŃ I ATESTACJI „ZETOM” IM. PROF. F. STAUBA w KATOWICACH SP. Z O. O.	Poland
• NB 1438	CENTRUM NAUKOWO-BADAWCZE OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ IM. JÓZEFA TULISZKOWSKIEGO – PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY	Poland
• NB 1450	INSTYTUT NAFTY I GAZU – PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY	Poland
• NB 1452	INSTYTUT ENERGETYKI	Poland
• NB 1454	INSTYTUT MECHANIZACJI BUDOWNICTWA I GÓRNICTWA SKALNEGO	Poland
• NB 1458	„SIMPTST” ZESPÓŁ OŚRODKÓW KWALIFIKACJI JAKOŚCI WYROBÓW OŚRODEK BADAŃ I CERTYFIKACJI SP. Z O.O.	Poland
• NB 1487	INSTYTUT CERAMIKI I MATERIAŁÓW BUDOWLANYCH	Poland
• NB 1488	INSTYTUT TECHNIKI BUDOWLANEJ (ITB)	Poland
• NB 1531	INSTYTUT MECHANIKI PRECYZYJNEJ	Poland
• NB 1583	INSTYTUT TECHNOLOGII DREWNA	Poland
• NB 1827	LABORATORIUM TECHNIKI BUDOWLANEJ SP. Z O.O.	Poland
• NB 2189	Mobilne Laboratorium Techniki Budowlanej Sp. z o.o. Anna Mściłchowska Adam Mściłchowski	Poland
• NB 2253	GRYFITLAB Sp. z o.o.	Poland
• NB 2311	Instytut Materiałów Budowlanych i Technologii Betonu Sp. z o.o.	Poland
• NB 2330	DEKRA Certification Sp. z o.o.	Poland
• NB 2511	Instytut Odlewnictwa	Poland